

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 319/2024-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti postupu Slovenskej republiky, v menej ktorej koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. decembra 2022, ktorá bola doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 3. januára 2023, domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1 a 3, čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 1, čl. 18 ods. 1, čl. 19 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 23 ods. 1, čl. 25 ods. 2, čl. 36 ods. 1, čl. 38 ods. 1 a 2, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 4 ods. 2, čl. 5 ods. 1 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práv podľa čl. 1 a čl. 2 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práv podľa čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 1 ods. 1 a 2 Protokolu č. 12 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd proti postupu Slovenskej republiky, v ktorej mene koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“). Sťažovateľ žiada aj o priznanie finančného zadosťučinenia 30 000 eur a náhrady trov konania 410,26 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že 1. septembra 1968 sťažovateľ nastúpil na Vojenskú strednú odbornú školu raketového vojska a delostrelectva v Martine (ďalej len „VSOŠ“). Vojenskú prisahu zložil 29. augusta 1970 ešte ako neploetý tesne pred nástupom do 3. ročníka VSOŠ. Povinnosti základnej vojenskej služby sťažovateľ riadne plnil až do 22. júla 1972, kedy VSOŠ ukončil maturitou a slávnostne bol menovaný do vojenskej hodnosti rotmajster.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ vo veľkej časti svojej rozsiahlej ústavnej sťažnosti (41 strán) rozoberal podmienky prijatia na vojenské stredné odborné školy a právne postavenie ich žiakov poukázaním na zákonnú úpravu týkajúcu sa vojenského odborného stredného školstva [zákon č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon) v znení neskorších predpisov] a na špeciálne vojenské predpisy (zákon č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov, zákon č. 92/1949 Zb. Branný zákon v znení neskorších predpisov, Poriadok vnútornej služby Československej ľudovej armády, Poriadok posádkovej a strážnej služby Československej ľudovej armády, Disciplinárny poriadok ozbrojených síl Československej socialistickej republiky, Cvičebný poriadok ozbrojených síl Československej socialistickej republiky, Štatút vojenských stredných odborných škôl atď.). Ďalej obsiahlym spôsobom polemizuje na tému, „*kto je skutočne vojakom*“, a zastáva názor, že rozhodujúcim faktorom má byť obsah a rozsah činností konkrétnej osoby v službe, a nie iba zákonná definícia. Tiež poukázal aj na záväzok po skončení štúdia vykonať 10 rokov vojenskej služby. Sťažovateľ tiež opísal viaceré aspekty štúdia a života žiakov na vojenských stredných odborných školách a tiež sa venoval sociálnym a dôchodkovým aspektom pri priznávaní starobných dôchodkov vojakom, resp. žiakom vojenských stredných odborných škôl.

4. Sťažovateľ teda vo svojej ústavnej sťažnosti obsiahlo argumentuje, že žiaci vojenských stredných odborných škôl boli plnohodnotnými vojakmi rovnako ako vojaci z povolania a vojaci základnej vojenskej služby. Títo totiž vykonávali činnosť, ktorá bola svojím obsahom a náročnosťou totožná s činnosťou vykonávanou vojakmi, ktorá bola zaradená do I. resp. II. kategórie funkcií napriek tomu, že nebol vytvorený register alebo zoznam funkcií zaraďovaných do I., resp. II. kategórie funkcií.

5. Sťažovateľ konštatoval, že pri výpočte starobného dôchodku mu nebola zohľadnená I. a II. kategória funkcií od začiatku štúdia na VSOŠ až do odchodu do civilu (31. december 1983) ako napríklad v porovnaní s mladistvými fúkačmi skla a mladistvými baníckymi učňami a z tohto dôvodu sa mu táto doba nijako nezohľadňuje v sociálnej a dôchodkovej oblasti. Z uvedeného vyplýva, že mu nebol uznaný reálny výkon jeho služby za 15 rokov a 125 dní napriek tomu, že pri nástupe do armády mu tieto benefity boli sľubované a bol o nich ubezpečovaný. Za takýto výkon služby tiež nebola sťažovateľovi vyplatená žiadna kompenzácia vyplývajúca zo zákona, napríklad v porovnaní s príslušníkmi pomocno technických práporov a vojenských táborov nútených prác.

6. Podaním zo 4. júla 2022 sa sťažovateľ okrem iného domáhal, aby mu ministerstvo obrany priznalo I., resp. II. kategóriu funkcií od dovŕšenia 15 rokov. Dané podanie sťažovateľa bolo vybavené oznámením ministerstva obrany o odložení podania sp. zn. SEKO-110-3/2022 z 21. júla 2022. Ministerstvo obrany okrem iného uviedlo, že žiaci 1. a 2. ročníka vojenských stredných odborných škôl sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania. Týchto žiakov nemožno považovať za osoby vo vojenskej činnej službe, pretože ju nevykonávali podľa branného zákona č. 82/1949 Zb. Činnosti, ktoré sťažovateľ popísal vo svojom podaní, ktoré ako žiak VSOŠ vykonával pred nástupom na základnú vojenskú službu, neboli výkonom vojenskej služby. Ich vykonávanie však bolo nutné z dôvodu získania praktických skúseností, ktoré boli následne využité pri plnení úloh vojaka v činnej službe, nakoľko štúdiom na VSOŠ malo pripraviť

sťažovateľa na výkon služby vojaka z povolania. Následne sťažovateľ podal sťažnosť proti už uvedenému oznámeniu ministerstva obrany, ktorá bola vybavená ako neopodstatnená oznámením ministra obrany č. k. OdSAM-7-9/2022-St' z 24. októbra 2022, od ktorého sťažovateľ aj odvíja lehotu na podanie ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ sa domnieva, že skutkové a právne závery ministra obrany sú zjavne neodôvodnené, arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Podľa názoru sťažovateľa minister obrany dôsledne nevykonal základnú analýzu jeho reálne odslúžených dôb v armáde, ktoré priamo dopadali na riešenú situáciu. Sťažovateľ sa nedočkal žiadnych zásadných a presvedčivých analýz a už vôbec nie polemických diskusií, iba bezduchého opakovania floskúl a prázdnych fráz. Očakával detailnú analýzu, ktorú si tento čelný predstaviteľ ministerstva obrany nepokladal za povinnosť urobiť. Z tohto dôvodu sťažovateľ žiada o nápravu nespravodlivosti, pretože oznámenie ministra obrany trpí neprekonateľným nedostatkom autentických informácií. Sťažovateľ tiež poznamenal, že pri komunikácii s ním ministerstvo obrany nevyužíva formu preskúmateľných rozhodnutí, ale len formu bežných listov a odpovedí.

7. Sťažovateľ sa preto domnieva, že pokiaľ by jeho štúdium na VSOŠ nebolo v plnej miere zohľadnené v jeho dôchodkovom zabezpečení, t. j. nebola priznaná I., resp. II. kategória funkcií od dovŕšenia 15 rokov, musí sa potom takéto štúdium na VSOŠ posudzovať za nútené práce a výkon nútených služieb, porušovanie jeho ľudských práv, zneužívanie mladistvých študentov, ktorých považuje za mladistvých (detských) vojakov.

8. Náročnosť a nebezpečnosť služieb vykonávaných sťažovateľom ako mladistvým vojacom mu nebola nijakým spôsobom zohľadnená na primeranom hmotnom zabezpečení v starobe. Nepriзнaním dôchodkových výhod alebo finančnej kompenzácie/zadosťučinenia bolo preto zasiahnuté aj do majetkovej sféry sťažovateľa, ktorý je tak ukracovaný aj na majetku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Predpokladom úspešného uplatnenia námietky porušenia základných práv a slobôd v konaní pred ústavným súdom je uskutočnenie podania vo forme ustanovenej § 40 zákona o ústavnom súde, ako aj splnenie všeobecných a osobitných náležitostí ustanovených § 39 ods. 3 a 4, § 43 a § 123 zákona o ústavnom súde a ďalších procesných podmienok vyplývajúcich z § 124 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd tiež konštatuje, že náležitosti týkajúce sa formy návrhu, ako aj jeho obsahu musí spĺňať každý návrh na začatie konania, pričom je potom viazaný návrhom na začatie konania (§ 45 zákona o ústavnom súde).

11. Podľa § 123 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody.

12. Ústavnému súdu doručený návrh na začatie konania mal obsahový nedostatok spočívajúci v tom, že v rámci petitu ústavnej sťažnosti nebolo uvedené, akým konkrétnym právoplatným

rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli zo strany Slovenskej republiky, v ktorej mene koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, porušené práva označené sťažovateľom. Z rozsiahlej argumentácie sťažovateľa totiž možno vyvodit' jeho nespokojnosť so zaradením obdobia štúdia na VSOŠ len do III. kategórie funkcií, ale zároveň podrobil kritike aj oznámenie ministra obrany z 24. októbra 2022. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej petitu preto nebolo možné jednoznačne identifikovať, čo považoval sťažovateľ za zásah do jeho práv a slobôd.

13. Z tohto dôvodu ústavný súd podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyzval sťažovateľa, aby už uvedený nedostatok návrhu na začatie konania odstránil v lehote 10 dní od doručenia výzvy. Sťažovateľ bol zároveň poučený, že ak sa tak nestane, ústavný súd odmietne jeho návrh na začatie konania podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom.

14. Podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 12. februára 2024, sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že v prílohe zasiela spresnenie petitu ústavnej sťažnosti. Prílohu tohto podania tvoril článok o Vojenskej strednej odbornej škole Žilina (jej vznik a vývoj, obory, ktoré sa na nej študovali, veliteľov školy, dobu existencie školy, jej dislokáciu), odborné stanovisko Slovenského národného strediska pre ľudské práva a oznámenie ministerstva obrany č. k. SELUZ-70-4/2013-OdSP z 15. októbra 2013. Sťažovateľ na výzvu ústavného súdu adresovanú jeho právnenmu zástupcovi, ktorej obsahom bolo aj poučenie o právnych následkoch jej nevyhovenia, nereagoval tak, že by petit ústavnej sťažnosti riadne doplnil v lehote určenej ústavným súdom a ani do predbežného prerokovania tejto veci sťažovateľa ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd nemohol ustáliť predmet prieskumu (právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah).

15. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, podľa ktorého advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti návrhu, ktorým sa začína konanie pred ústavným súdom. Aj v súvislosti s tým naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

16. Sťažovateľ teda mal zrozumiteľne a koncentrovane vyjadriť svoju nespokojnosť nielen označením práv, ktoré mali byť porušené Slovenskou republikou, v mene ktorej koná ministerstvo obrany, ale predovšetkým identifikáciou zásahu, ktorý tieto práva mal porušovať. Ústavný súd nemôže dotvárať procesnú vôľu sťažovateľa a domýšľať si, čo konkrétne považoval za zásah do svojich práv. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených náležitostí.

17. Nad rámec ústavný súd uvádza, že sťažovateľ namieta aj to, že k porušeniu ním označených práv malo dôjsť počas štúdia na VSOŠ, počas ktorého bol podľa jeho názoru mladistvým vojakom. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej nemá právomoc *rationae temporis* skúmať a rozhodovať o porušení základných práv a slobôd,

ktoré nastalo pred dňom, keď bol ústavný súd konštituovaný a keď nadobudol účinnosť zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“), t. j. pred 15. februárom 1993 (mutatis mutandis I. ÚS 49/93, I. ÚS 15/97). Ústavný súd potvrdil použiteľnosť tejto judikatúry aj v období po nadobudnutí účinnosti novej úpravy ochrany ústavou garantovaných práv a slobôd, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2002 (I. ÚS 34/02). Sťažovateľ však namieta porušenie svojich práv, ktoré malo nastať v rokoch 1968 – 1972, t. j. v období pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 38/1993 Z. z.

18. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2024

Robert Šorl
predseda senátu